

Samuel Cambel na pomedzí vedných disciplín

(Žeňuchová, K.: Samuel Cambel na pomedzí vedných disciplín. Zberateľské dielo Samuela Cambela v kontexte ľudovej prózy na Slovensku. Bratislava: Slavistický ústav Jána Stanislava, Matica slovenská 2009. 227s. ISBN 978-80-969992-5-5)

Ivana Džundová, Filozofická fakulta PU, ivana.dzundova@zoznam.sk

Monografia Kataríny Žeňuchovej *Samuel Cambel na pomedzí vedných disciplín* prináša pohľad na zberateľskú činnosť Sama Cambela, ktorý je v slovenskom prostredí známy predovšetkým ako jazykovedec. V súčasnosti sa objavujú snahy osvetliť Cambelovu prácu a najmä jeho prínos pre rôzne oblasti slovenskej i medzinárodnej vedy. Cambel žil a pôsobil v období formovania vedeckých disciplín a je považovaný za jedného z prvých vedeckých pracovníkov v slovenskom kontexte. Výskum K. Žeňuchovej je zameraný na objasnenie podstaty Camblovej zberateľskej činnosti a vytvára obraz o Camblovi – folkloristovi. Autorka neobchádza ostatnú jeho prácu, ale špecializuje sa predovšetkým na analýzu zberateľskej činnosti a preto poznatky z jeho iných výskumov zapája do logickej štruktúry svojho výskumu iba okrajovo. Odvoláva sa na jeho rýdzo jazykovedné práce len v súvislosti s ich významom pre folkloristiku. V súlade s tým najväčšiu pozornosť venuje práci *Slovenská reč a jej miesto v rodine slovanských jazykov*, v ktorej Cambel publikoval väčšinu zozbieraného materiálu. Aj Žeňuchová na viacerých miestach monografie prízvukuje, že Cambel zbieral a publikoval jazykový materiál na výskum slovenského jazyka, resp. jeho dialektov – „(...) súvislý nárečový prejav umožní respondentovi uplatniť všetky formy a roviny jeho jazykového prejavu, a tak poskytne bádatelovi dostatočný priestor na komplexné poznávanie synchronného stavu jazyka dokáže odhaliť aj mnohé vplyvy, priesahy i vývinové peripetie v jednotlivých nárečových oblastiach.“ (Žeňuchová, 2009, 47 – 48)

Gro práce Žeňuchovej spočíva v opise metód terénnej práce S. Cambela, pretože fixácia folklórnych prameňov je závislá od teórie. V tomto smere autorka vyzdvihuje presnosť a vernosť jeho záznamov, čo potvrdzujú aj ďalší odborníci uvedomujúc si, že Camblove zápisy obsahujú aj dodatkové informácie, ktoré sú cenné nielen z folkloristického, ale aj zo sociologického hľadiska. Cambel vo svojich zápisoch uvádzal o.i. pôvod rozprávača, jeho vek, konfesiu a často aj sociálne zaradenie interpreta.

Nepreskúmanosť Camblovho folkloristického diela a zároveň jeho veľký význam Žeňuchová vyzdvihuje slovami: „Cambelovu zbierku slovenskej ľudovej prózy pokladá súčasná folkloristika za jeden zo štyroch základných korpusov textov, ktoré môžu bádatelia využiť jako materiálovú základňu pri štúdiu ústnej ľudovej prózy z historického hľadiska.“ (Žeňuchová, 2009, 10)

Autorka si v úvode monografie zadefinovala ciele: začleniť zberateľskú činnosť S. Cambela do kontextu slovenskej folkloristiky; analyzovať metodológiu jeho terénnej práce; sumarizovať ohlas na Camblovo dielo v tlači; pripraviť prehľad ďalších umeleckých spracovaní Camblových zbierok a zhodnotiť ich zaradenie do národnej a medzinárodnej systematiky rozprávkarových látok; zhodnotiť význam zbierok pre poznanie regiónu; vytvoriť komparačný pohľad na zbierky ľudovej slovesnosti 19. a 20. stor.; zhodnotiť pôsobenie ďalších dialektológov v oblasti zbierania a vydávania folklórnych textov; v súlade s cieľmi je rozdelenie kapitol v monografii.

Vďaka Camblovmu folkloristickému výskumu sa zachovala pestrosť žánrov slovenskej ľudovej slovesnosti, proces modernizácie jazyka, záznamy o spoločenských a sociálnych pomeroch, mentalite, charakterových vlastnostiach, rôznosti konfesie a etnického zloženia spoločnosti. Camblove edičné úpravy mali veľký význam pre slovenskú

folkloristiku. Autorke sa podaril jej zámer a to „(...) upriamiť pozornosť na pozitívnu a v súdobom kontexte aj priekopnícku stránku jeho vedeckej činnosti – na dobrú odbornú pripravenosť a koncentráciu na jeden vedný odbor – jazykovedu, hoci v období konštituovania spoločenskovedných disciplín vzdelanci so širšími encyklopedickými znalosťami pracovali vo viacerých vedných odboroch.“ (Žeňuchová, 2009, 136)